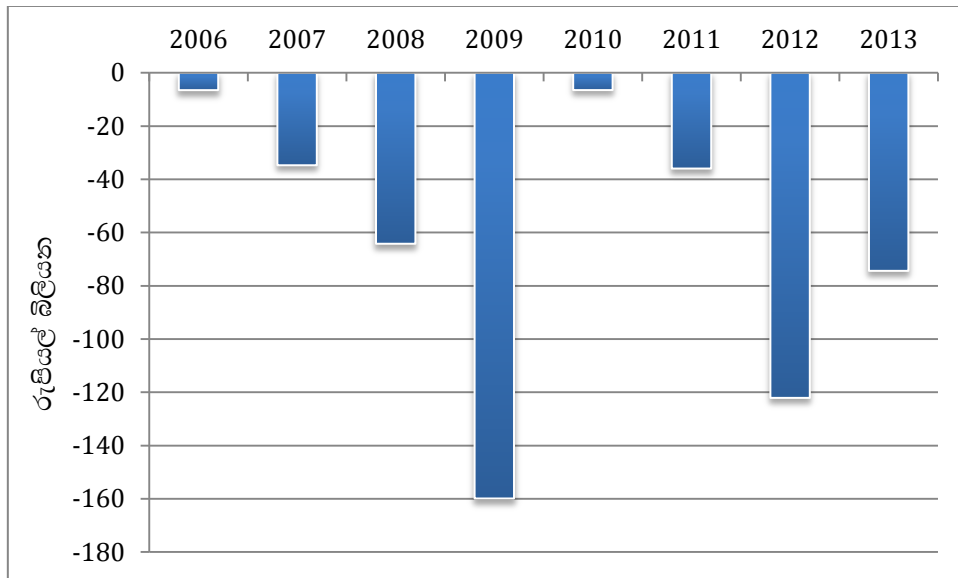

අය හීන රාජ්‍ය මූල්‍යයෙහි මුල් බැසගත් ගැටළු

මීට පෙර අප විසින් ඉදිරිපත් කළ විශ්ලේෂණයකදී අයවැය ඉලක්ක සපුරා ගැනීමට රජය විසින් ඉදිරිපත් කළ කාල සීමාවන් නැවත නැවතත් කල්දීමේ පිළිබඳව කරුණු ඉදිරිපත් කරන ලදී. අපේක්ෂාවන් සහ යථාර්ථය අතර ඇති මෙම නොගැලපීම රාජ්‍ය ආදායම් තුළ විශේෂයෙන් පිළිබිඹු වේ. අපේක්ෂිත ලෙස රාජ්‍ය ආදායම් උපයා ගැනීමට නොහැකි වීම තුළ ඇතැම් අංශයන් ප්‍රබල ලෙස වියදම් කප්පාදුවකට භාජනය වී ඇති අතර ඒ පිළිබඳ විග්‍රහයන් මෙම විශ්ලේෂණය මගින් ඉදිරිපත් කිරීමට බලාපොරොත්තු වේ.

රූප සටහන 01 : අපේක්ෂිත ආදායම සහ සැබෑ රාජ්‍ය ආදායම අතර පරතරය

මූලාශ්‍රයන් : ශ්‍රී ලංකා මහබැංකු වාර්තා 2006-2012 සහ 2014 අයවැය කථාව (මේ සඳහා ගණනය කිරීම් 2014 අයවැය මගින් 2013 සඳහා ඉදිරිපත් කළ සංශෝධිත දත්ත මත පදනම් වී ඇත).

රූප සටහන 02 මගින් රාජ්‍ය වියදමේ ප්‍රධාන අංශයන් තුළ 2012 වර්ෂයෙහි සිදු කරන ලද අයවැය ප්‍රතිපාදන කපා හැරීම් වල වටිනාකම් රුපියල් බිලියන වලින් සහ ප්‍රතිපාදනයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගණනය කොට ඇත. එමගින් යම්කිසි වැය ශීර්ෂයකට අයවැය ප්‍රතිපාදන කප්පාදුව තුළින් සිදුවන සැබෑ බලපෑම පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගත හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස රුපියල් බිලියන 200 ක පමණ ප්‍රතිපාදන ලැබෙන වැය ශීර්ෂයකින් සහ රුපියල් බිලියන 50 ක පමණ ප්‍රතිපාදන ලැබෙන වැය ශීර්ෂයකින් පිළිවෙලින් රුපියල් බිලියන 10 බැගින් අයවැය ප්‍රතිපාදන කපා හැරීමක් සිදුකළ හොත් එහි බලපෑම දැඩි ලෙස දැනෙන්නේ රුපියල් බිලියන 50 ක ප්‍රතිපාදන වෙන්කොට තිබූ වැය ශීර්ෂයටයි.

2012 තුළ සිදු වූ ප්‍රතිපාදන කපාහැරීම් වලින් ඉහළම බලපෑම එල්ල වූයේ රුපියල් බිලියන 44ක කප්පාදුවක් සිදුවූ ප්‍රවාහන හා ජනසන්නිවේදන අංශයටයි. මෙම ප්‍රතිපාදන කප්පාදුව ප්‍රවාහන හා ජනසන්නිවේදන අංශයට සිදුකළ මූලික අයවැය ප්‍රතිපාදනයෙන් 20% ක් පමණ වූ අතර සමස්ත රාජ්‍ය ආදායම් අඩුවීමෙන් 1/3 කට වඩා වැඩි අගයක් ගන්නා ලදී.

නමුත් මූලික අයවැය ප්‍රතිපාදනයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගණනය කළ විට ඉහළම ප්‍රතිපාදන කප්පාදුව සිදුවී ඇත්තේ 'කෘෂිකර්මය හා වාර්මාර්ග' යන වැය ශීර්ෂය තුළයි. රුපියල් බිලියන 26 ක් පමණ වූ මෙම වියදම් කප්පාදුව, එම අංශයට ලබාදුන් සමස්ත ප්‍රතිපාදනයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගණනය කළ විට 34% ක් වැනි ඉතා ඉහළ අගයක් ගනී.

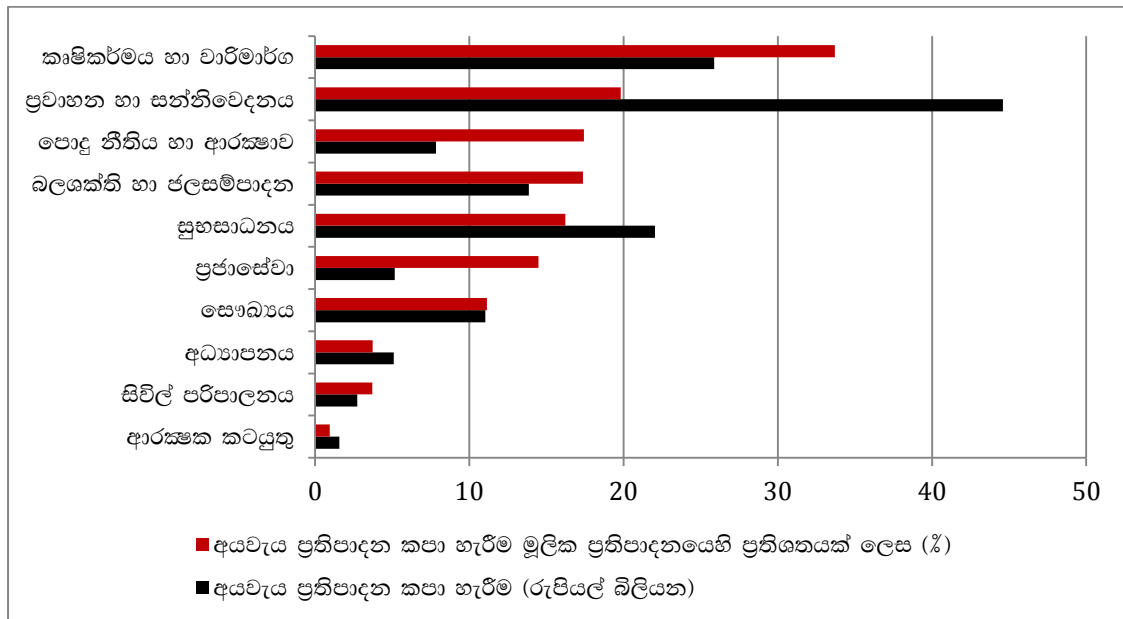
මූලික අයවැය ප්‍රතිපාදනයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගණනය කළ විට ඉහළම වියදම් කප්පාදුවකට ලක් වූ අනෙකුත් වැයශීර්ෂයන් වූයේ බලශක්ති සහ ජලසම්පාදන (17.4%), පොදු නීතිය හා ආරක්‍ෂාව (17.4%), සුභසාධනය (16.2%), ප්‍රජා සේවා (14.5%) සහ සෞඛ්‍යය (11.1%) යන අංශයන්ය.

නමුත් වඩාත්ම අකාරුණික වැය කප්පාදුව සිදුවී තිබෙන්නේ පොදු නීතිය හා ආරක්‍ෂාව සහ ප්‍රජා සේවා යන අංශ තුළය. ඒ මක්නිසාදයත් මෙම අංශයන් සඳහා 2012 දී වෙන් කළ ප්‍රතිපාදනයන් වියදම් කප්පාදුවකට පමණක් නොව 2011ට සාපේක්‍ෂව ප්‍රතිපාදනයෙහි සැබෑ අගය අඩු වීමකට ලක්වීම හේතුවෙනි.

2012 දී සිදුකළ අයවැය ප්‍රතිපාදන කපාහැරීම් දෙස අවධානය යොමු කිරීමේදී පෙනී යන්නේ මේ සඳහා විවිධ වැය ශීර්ෂයන්ගෙන් ලබාගත් දායකත්වයන් ද සමානුපාතික නොවන බවයි. රාජ්‍ය ආදායමෙහි අඩු වීමට සාපේක්‍ෂව සිදුකළ වැය කප්පාදුවෙන් 75% පමණ දායකත්වය ලබාදෙනු ලැබුවේ වැය ශීර්ෂ 03 ක මගිනි. එනම් ප්‍රවාහන හා සන්නිවේදන (36%), කෘෂිකර්මය හා වාර්මාර්ග (21%) සහ සුභසාදන (18%) යනාදී වශයෙනි. මීට අමතරව සෞඛ්‍යය අංශය මගින් මේ සඳහා 9% ක කැප කිරීම් දායකත්වයක් ලබා දෙන ලදී.

2013 දී රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය තුළ සිදු කරන ලද ප්‍රධාන වෙනස්කමක් වූයේ ආරක්‍ෂක අමාත්‍යාංශයෙන් පොලිස් දෙපාර්තමේන්තුව වෙන්කොට නව අමාත්‍යාංශයක් පිහිටුවීමයි. පොදු නීතිය හා ආරක්‍ෂාව සඳහා වෙන්කළ අයවැය ප්‍රතිපාදන රුපියල් බිලියන 45 ක් වූ අතර එමගින් රුපියල් බිලියන 7.8 ක වියදම් කප්පාදුවක් සිදු කරන ලදී. ඒ අනුව ප්‍රතිපාදනයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස කප්පාදුව 17.4%කි. නමුත් ආරක්‍ෂක අමාත්‍යාංශයට ලබාදුන් අයවැය ප්‍රතිපාදනය රුපියල් බිලියන 163ක් පමණ වූ අතර එහි වැය කප්පාදුව රුපියල් බිලියන 1.6 ක් විය. ප්‍රතිපාදනයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස වැය කප්පාදුව 1.1% ක් වැනි ඉතා සුළු ප්‍රතිශතක අගයක් ගන්නා ලදී.

රූප සටහන 02 : අයවැය ප්‍රතිපාදන කපා හැරීම

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්තාව 2012

මේ අනුව පෙනී යන්නේ ආරක්‍ෂක කටයුතු සඳහා ඉතා විශාල අයවැය ප්‍රතිපාදන වෙන්කිරීමක් සිදුවන නමුත් වියදම් කපාහැරීම් දෙස අවධානය යොමු කිරීමේදී එය එතරම් ප්‍රබල බලපෑමකට ලක්නොවන බවත්, වියදම් කප්පාදුවේදී අඩුම කැපකිරීමක් සිදුකරන අමාත්‍යාංශය බවත්ය. එමෙන්ම මේ සඳහා වෙන්කරන ප්‍රතිපාදන වල විනිවිදභාවය පිළිබඳව ද විවිධ ගැටළු පවතී. උදාහරණයක් ලෙස 'කොතලාවල ආරක්‍ෂක විශ්ව විද්‍යාලය' ආරක්‍ෂක අමාත්‍යාංශය යටතේ පැවතුණ ද ඒ සඳහා වෙන්කරන ප්‍රතිපාදන අධ්‍යාපන වැය ශීර්ෂය යටතේ ගණනය කර දක්වනු ලැබේ. එමෙන්ම 2014 අයවැය මගින් මේ සඳහා රුපියල් බිලියන 16.3 ක ප්‍රාග්ධන වියදම් ප්‍රතිපාදන වෙන් කිරීමක් සිදුවූ අතර එය ශ්‍රී ලංකාවේ සෙසු සියළුම විශ්ව විද්‍යාල සඳහා වෙන් කරන ලද සමස්ත ප්‍රාග්ධන වියදමට වඩා ඉහළ අගයක් ගන්නා ලදී.

රාජ්‍ය වියදම් තුළ තවත් කුතුහලය දනවන සහ ගැටළු සහගත වැය ශීර්ෂයක් වන්නේ රාජ්‍ය ණය සඳහා පොලී ගෙවීමය. පසුගිය වර්ෂ කිහිපය තුළ විදේශ වාණිජ ණය සඳහා වූ නැඹුරුවෙහි විශාල වර්ධනයක් සිදු වූ අතර ඊට සමගාමීව රාජ්‍ය ණය සඳහා සිදුකළ යුතු පොලී ගෙවීම් වල ද ඉහළ යාමක් දක්නට ලැබුණි. නමුත් සිදුකිරීමට අපේක්‍ෂිතව තිබූ පොලී ගෙවීම් සහ සැබෑ ලෙසම සිදුකළ පොලී ගෙවීම් වල වටිනාකම අතර කැපී පෙනෙන වෙනස්කම් දක්නට ලැබුණි.

අයවැය ඇස්තමේන්තු මගින් රුපියල් බිලියන 13 පොලී ගෙවීමක් සිදුකිරීමට අපේක්‍ෂිත වුවද සැබෑ ලෙසම සිදුකළ පොලී ගෙවීම් වල වටිනාකම ගෙවීම රුපියල් බිලියන 52 ක් විය (ඇස්තමේන්තුව මෙන් හතර ගුණයකින් පමණ ඉහළ පොලී ගෙවීමක් සිදුකරන ලදී). ඩොලරයට සාපේක්‍ෂව රුපියලෙහි අවප්‍රමාණයට අවධානය යොමු කළහොත් එම නිසා ඇස්තමේන්තු අගය 10%-20% ක පමණ මට්ටමකින් ඉහළ යා හැකිය. නමුත් 400% ක පමණ වර්ධනයක් සිදුවීම දැඩි කුතුහලයක් දනවන සිදුවීමකි.

රාජ්‍ය වැය ශීර්ෂයන් තුළ අනෙකුත් අංශවලට සාපේක්ෂව රාජ්‍ය ණය සඳහා සිදුකරන පොලී ගෙවීම් ඉතා වැදගත් අංශයකි. එමනිසා ඒ පිළිබඳව සිදු කරන ඇස්තමේන්තු ඉහළ නිරවද්‍යතාවකින් යුතුව සිදුකිරීම ඉතා වැදගත් වේ. නමුත් මූලික අයවැය ප්‍රතිපාදනයන් තුළ රාජ්‍ය ණය පොලී ඇස්තමේන්තුව ඉතා ඉහළ දුර්වල මට්ටමකින් සිදු වී තිබේ.

මෙවැනි තත්ත්වයක් තුළ පාර්ලිමේන්තුවට සහ පොදු ජනතාවට රාජ්‍ය මූල්‍යය තත්ත්වය පිළිබඳව සාවද්‍ය තොරතුරු සැපයෙනවා පමණක් නොව එම ණය පොලී ගෙවීම් සඳහා අනපේක්ෂිත ලෙස ඇතැම් වැය ශීර්ෂ සඳහා වෙන්කළ ප්‍රතිපාදන කපා හැරීමට ද සිදු වේ. මේ අනුව රාජ්‍ය ආදායම අඩුවීම මත සිදුවන වියදම් කප්පාදු පීඩනයට අමතරව රාජ්‍ය ණය පොලී ගෙවීම් සඳහා වියදම් කප්පාදුව තුළින් ද අමතර අනපේක්ෂිත බරක් රාජ්‍ය මූල්‍ය වියදම් තුළ නිර්මාණය වී ඇත.

මෙම විශ්ලේෂණය මගින් ඉදිරිපත් කරන ලද ප්‍රධාන කරුණක් වන්නේ මෑත කාලීන රාජ්‍ය අයවැය සම්පාදනයන් තුළ රාජ්‍ය වැය පිළිබඳව කරන ලද පොරොන්දු පිළිබඳව විශ්වාසයකින් යුතුව කටයුතු කිරීමට අපහසු බවයි. රජය 2013 සඳහා ඉදිරිපත් කළ ආදායම් ඇස්තමේන්තු තාත්වික නොවන බව වෙරිටේ රිසර්ච් (Verité Research) මගින් ඉදිරිපත් කළ 2013 අයවැය විශ්ලේෂණ වාර්තාවෙහි දක්වන ලදී. මෙම පුරෝකථනය සැබෑවක් කරමින් 2013 සඳහා ඉදිරිපත් කළ සංශෝධිත දත්ත මූලික ඇස්තමේන්තු වලට සාපේක්ෂව අඩුවීමක් පෙන්නුම් කොට ඇත. 2013 ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්තාව මගින් ඉදිරිපත් කළ විට සැබෑ ලෙසම මෙම ආදායමෙහි අඩුවීම වෙනුවෙන් වියදම් කැප කිරීම් සිදුවූයේ කුමන අංශයන් යටතේ ද යන ගැටළුවට පිළිතුරක් ලබා ගත හැකි වනු ඇත.

මෙම රාජ්‍ය ආදායමේ බිඳ වැටීම් සහ වියදම් කප්පාදුව රාජ්‍ය මූල්‍යයෙහි මුල් බැසගත් ගැටළුවක් බවට පත්ව ඇත. මේ අනුව ඉදිරි අයවැය වර්ෂ සඳහා රජයට විකල්ප දෙකක් ඇත. එනම් රාජ්‍ය අයවැය හිඟය අඩු මට්ටමක පවත්වා ගැනීම (මෙය ජාත්‍යන්තරය තුළ රාජ්‍ය ණය සඳහා හොඳ තක්සේරුවක් ලබාගැනීමටත්, ණය සඳහා පොලී මට්ටම අඩු කර ගැනීමටත් වැදගත් වේ) හෝ පුරවැසියන්ට පොරොන්දු වූ ලෙස අයවැය පොරොන්දු රැකීමයි.

යම් ලෙසකින් රාජ්‍ය දෙවැනි විකල්පය එනම් අයවැය හිඟය අඩු මට්ටමකින් පවත්වා ගැනීමට පුරවැසියන්ට වූ අයවැය පොරොන්දු කඩකිරීම සිදුකළහොත් අඩුම තරමින් මෙම විශ්ලේෂණය දෙස අවධානය යොමුකොට මේ සඳහා කැපකිරීම් සිදුකළ යුතු සැබෑ වැය ශීර්ෂ පිළිබඳව අවධියෙන් සිටීම වැදගත් වනු ඇත.

වෙරිටේ රිසර්ච් (Verité Research) යනු රාජ්‍ය අංශයට උපාය මාර්ගික හා ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා උපදෙස් ලබා දෙන සහ පෞද්ගලික අංශයට ආර්ථික විද්‍යාත්මක, නීතිමය, මාධ්‍ය හා දේශපාලනික ක්ෂේත්‍ර ඔස්සේ උපදේශණ සේවා ලබාදෙන පර්යේෂණ ආයතනයකි.

ඔබගේ අදහස් insights@veriteresearch.org වෙත විද්‍යුත් තැපැල් මාර්ගයෙන් යොමු කරන්න.